

2. Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна «Сучасна українська мова» є однією з обов'язкових дисциплін і займає важливе місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 014 «Середня освіта» за освітньо-професійною програмою «Англійська мова і література».

Пререквізити – базові знання з української мови, одержані за час навчання в загальноосвітній школі.

Кореквізити – теорія і практика перекладу.

Відповідно до **Стандарту вищої освіти** із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

компетентності. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм з іноземної та державної мови, використовувати різні форми й види комунікації, обирати мовні засоби відповідно до комунікативної ситуації. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах державною та іноземною мовами.

програмні результати навчання. Усвідомлювати цінність державної мови, незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України. Володіти основами культури професійного спілкування в усному і писемному мовленні, інтерпретації текстів різних стилів та жанрів державною мовою, у тому числі з іноземної.

Мета дисципліни. Формування національно свідомої, духовно багатого мовної особистості з високим рівнем комунікативної компетенції. Поглиблення знань студентів із сучасної української літературної мови (фонетики, фонології, орфоєпії, орфографії; лексикології, лексикографії, фразеології; морфеміки; словотвору; морфології і синтаксису, пунктуації). Сприяння розвитку в студентів лінгвістичного мислення.

Предмет дисципліни – усна й писемна форми сучасної української літературної мови.

Завдання дисципліни. Сформувати чітке й правильне розуміння ролі державної мови у професійній діяльності; забезпечити володіння нормами сучасної української літературної мови; навчити студентів свідомо ставитися до слова, враховуючи стилістичну доцільність слововживання й лексичну сполучуваність; виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні; розвивати творче мислення студентів; виховати повагу до української літературної мови та мовних традицій.

Результати навчання. У результаті вивчення дисципліни «Сучасна українська літературна мова» студент повинен: **знати** основні етапи становлення української мови; функції мови в суспільстві; місце української мови серед інших мов світу; основні законодавчі документи про українську мову; класифікацію функціональних стилів сучасної української мови, їхні характерні особливості; **оволодіти** лексичними, орфоепічними, орфографічними, граматичними, пунктуаційними та стилістичними нормами української літературної мови; **уміти** застосовувати теоретичні мовні питання на практиці, аналізувати мовні явища, класифікувати їх, робити висновки та узагальнення; користуватися спеціальною довідковою літературою та словниками; використовувати лінгвістичну інтуїцію та дослідницькі здібності.

3. СТРУКТУРА ЗАЛКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ

Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	практичні	СРС	лекції	практичні	СРС
<i>Перший семестр</i>						
Тема 1. Фонетична система української мови.	2	4	5	2		7
Тема 2. Орфографія.	2	4	5		2	12
Тема 3. Лексикологія як наукова дисципліна. Українська фразеологія.	2	4	8		2	12
Тема 4. Українська морфеміка та словотвір.	2	4	8			14
Тема 5. Граматика як галузь знань. Морфологія. Іменні частини мови.	2	4	8			14
Тема 6. Дієслово, прислівник і службові частини мови.	2	4	8			14
Тема 7. Синтаксис простого неускладненого речення.	2	4	8			14
Тема 8. Синтаксис простого ускладненого речення.	2	4	9		2	11
Тема 9. Синтаксис складного речення.	1	2	10	2	2	12
Разом за семестр:	17	34	69	4	6	110

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
	<i>Перший семестр</i>	
1	Фонетична система української мови. <i>Мова як система. Класифікація звуків. Транскрипція. Фонетичні явища. Склад. Наголос.</i> Літ.: [1–6].	2
2	Орфографія. <i>Орфографія як наука. Принципи українського правопису. Вживання апострофа і м'якого знака. Подвоєння букв. Правопис префіксів і суфіксів. Велика буква. Написання слів разом, окремо, через дефіс.</i> Літ.: [1–6].	2
3	Лексикологія як наукова дисципліна. Українська фразеологія. <i>Лексикологія як учення про слово в лексичній системі мови. Основні типи лексичних значень. Багатозначність слів. Омоніми і пароніми. Антоніми і синоніми. Лексика української мови з погляду її походження. Лексика української мови з погляду вживання. Склад української лексики зі стилістичного погляду. Фразеологізми в українській мові.</i> Літ.: [1–6].	2
4	Українська морфеміка та словотвір. <i>Морфемний інвентар сучасної української мови. Словотвір як розділ мовознавства. Способи словотворення в українській мові. Морфологічний спосіб. Неморфологічні способи словотворення (морфолого-синтаксичний, лексико-синтаксичний, лексико-семантичний).</i> Літ.: [1–6].	2
5	Граматики як галузь знань. Морфологія. Іменні частини мови. <i>Предмет граматики. Морфологія. Критерії виділення частин мови. Граматичні категорії іменника, прикметника, числівника, займенника.</i> Літ.: [1–6].	2
6	Дієслово, прислівник і службові частини мови. <i>Дієслово. Граматичних форми дієслова. Інфінітив. Власне дієслова (особові форми). Дієприкметник. Дієприслівник. Безособові форми на -но, -то. Прислівник. Прийменник. Сполучник. Частка.</i> Літ.: [1–6].	2
7	Синтаксис простого неускладненого речення. <i>Предмет синтаксису. Речення як основна синтаксична одиниця. Головні члени речення. Другорядні члени речення. Односкладні речення. Неповні реченні.</i> Літ.: [1–6].	2
8	Синтаксис простого ускладненого речення. <i>Просте ускладнене речення. Умови відокремлення членів речення. Відокремлені означення. Відокремлені прикладки. Відокремлені обставини. Відокремлені додатки. Уточнювальні члени речення. Однорідні члени речення. Звертання. Речення із вставними і вставленими конструкціями. Літ.: [1–6].</i>	2

9	Синтаксис складного речення. <i>Складносурядні речення. Складнопідрядні речення. Складне безполучникове речення. Засоби передачі чужого мовлення.</i> Літ.: [1–6].	1
	Разом за перший семестр:	18

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
	<i>Перший семестр</i>	
1	Фонетична система української мови. <i>Мова як система. Класифікація звуків. Транскрипція. Фонетичні явища.</i> <i>Склад. Наголос.</i> Літ.: [1–6].	2
2	Синтаксис складного речення. <i>Складносурядні речення. Складнопідрядні речення. Складне безполучникове речення. Засоби передачі чужого мовлення.</i> Літ.: [1–6].	2
	Разом за перший семестр:	4

4.2 Зміст практичних занять

№ з/п	Тема практичних занять	Кількість годин
<i>Перший семестр</i>		
1	Фонетична система української мови. Літ.: [1–6].	4
2	Орфографія. Літ.: [1–6].	4
3	Лексикологія як наукова дисципліна. Українська фразеологія. Літ.: [1–6].	4
4	Українська морфеміка та словотвір. Літ.: [1–6].	4
5	Граматики як галузь знань. Морфологія. Іменні частини мови. Літ.: [1–6].	4
6	Дієслово, прислівник і службові частини мови. Літ.: [1–6].	4
7	Синтаксис простого неускладненого речення. Літ.: [1–6].	4
8	Синтаксис простого ускладненого речення. Літ.: [1–6].	4
9	Синтаксис складного речення. Літ.: [1–6].	2
	Разом за I семестр	34

Перелік практичних робіт для студентів заочної форми навчання

№ з/п	Тема практичних занять	Кількість годин

<i>Перший семестр</i>		
1	Орфографія. Літ.: [1–6].	2
2	Лексикологія як наукова дисципліна. Українська фразеологія. Літ.: [1–6].	2
3	Синтаксис простого ускладненого речення. Літ.: [1–6].	2
4	Синтаксис складного речення. Літ.: [1–6].	2
Разом за I семестр		8

4.3 ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, виконанні індивідуальних завдань, тестування з теоретичного матеріалу тощо. Студенти *заочної* форми навчання виконують ще й контрольну роботу. Вимоги до її виконання та варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний студент отримує на кафедрі у період настановної сесії.

<i>№ тижня</i>	<i>Зміст самостійної роботи</i>	<i>Кількість годин</i>
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 1. Підготовка до усного опитування. Виконання практичних завдань.	5
2.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 2. Підготовка до усного опитування. Виконання практичних завдань.	5
3.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 3. Підготовка до усного опитування. Виконання практичних завдань. Підготовка до написання контрольної роботи.	8
4.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 4. Підготовка до усного опитування. Виконання практичних завдань.	8
5.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 5. Підготовка до усного опитування. Виконання практичних завдань.	8
6.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 6. Підготовка до усного опитування. Виконання практичних завдань. Підготовка до написання контрольної роботи.	8
7.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 7. Підготовка до усного опитування. Виконання практичних завдань.	8
8.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 8. Підготовка до усного опитування. Виконання практичних завдань.	9
9.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 9. Підготовка до усного опитування. Виконання практичних завдань. Підготовка до написання контрольної роботи.	10
Разом за I семестр		69

5. ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних методів. Зокрема, лекції проводяться в основному словесними методами з використанням

мультимедійних технологій; практичні заняття проводяться з використанням інформаційних технологій, роздаткового матеріалу і мають за мету – поглибити та закріпити знання студентів із предмету; самостійна робота (індивідуальні завдання).

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, визначених робочою програмою і графіком навчального процесу. Семестровий контроль проводиться у формі іспиту.

Використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування студентів відбувається на практичних заняттях за змістом теоретичного матеріалу, що розглядається на практичних заняттях, та матеріалом, що опрацьовується студентами самостійно;

- письмове опитування – поточні види письмових робіт, які є обов'язковими на практичних заняттях з дисципліни. Усі завдання виконуються згідно з темами практичних занять;

- контрольні роботи проводяться в терміни, визначені робочою програмою.

- тестовий контроль теоретичного матеріалу з теми;

- виконання домашніх, індивідуальних завдань.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожен вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною **чотирибальною** шкалою і виставляється в електронному журналі обліку успішності. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно**, з врахуванням коефіцієнта вагомості і розраховується в автоматизованому режимі за відповідною програмою. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів; письмове опитування.

Пропущене практичне заняття студент повинен відпрацювати у встановлений викладачем термін з реєстрацією у відповідному журналі кафедри, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється тестуванням.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді

	допустив дві-три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *денної* форми навчання за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота			Самостійна, індивідуальна робота	Семестровий контроль, іспит
<i>Перший семестр</i>				
Усне опитування	Письмове опитування	Контрольна робота	Реферат, тестовий контроль (ІЗ)	Підсумковий контрольний захід
ВК*: 0,1	0,2	0,2	0,1	0,4

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт, ІЗ – індивідуальне завдання.

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти п'яти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 25.

Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестове завдання	1–13	14–16	17–22	23–25
Оцінка	2	3	4	5

На тестування відводиться 25 хвилин (для закритої форми тестів – по одній хвилині на кожне завдання). Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може

також пройти тестування і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання	
A	4,75–5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

8. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Фонетика як розділ мовознавства. Звуки і склади як фонетичні одиниці мови.
2. Фонетична транскрипція. Основні знаки фонетичної транскрипції.
3. Голосні звуки. Позиційні чергування голосних звуків у наголошених та ненаголошених складах Е // Е^н, И // И^н, О // О^н. Чергування і// ї, у//ю.
4. Класифікація приголосних звуків. Характеристика приголосних за додатковими артикуляційними ознаками: тверді і м'які, шиплячі та свистячі.
5. Зміни приголосних у потоці мовлення: асиміляція, типи асиміляції.
6. Спрощення як явище випадання одного із звуків у групі приголосних.
7. Поняття складу. Основні закономірності складоподілу в українській мові. Типи складів.
8. Наголос та його типи. Характер українського наголосу.
9. Орфоепія як розділ мовознавства. Орфоепічні норми, їх значення та причини порушення.
10. Апостроф та його вживання. Позначення м'якості приголосних на письмі. Вживання м'якого знака.
11. Українська орфографія як розділ мовознавства. Принципи української орфографії.
12. Написання складних слів.
13. Уживання великої літери.
14. Правопис найуживаніших префіксів та суфіксів.
15. Правопис слів іншомовного походження.
16. Правопис прізвищ і географічних назв.
17. Правила переносу слів з рядка в рядок.

18. Слово як основна одиниця лексичної системи. Лексичне значення слова. Повнозначні і неповнозначні слова.
19. Пряме й переносне значення слова. Типи переносних значень слів: метафора, метонімія, синекдоха.
20. Омоніми та їх типи. Розмежування явищ омонімії та багатозначності. Пароніми.
21. Синоніми. Типи синонімів. Поняття про синонімічний ряд. Стилїстична роль синонімів.
22. Антоніми. Антонімічні пари. Стилїстична роль антонімів.
23. Лексика сучасної української мови з точки зору її походження та розвитку. Характеристика власне українських слів.
24. Лексичні запозичення з інших мов, їх причини появи.
25. Лексика української мови з погляду її вживання.
26. Активна і пасивна лексика. Застарілі слова. Неологізми: загальнонародні та індивідуальні.
27. Склад української лексики з експресивно-стилїстичного погляду.
28. Поняття про фразеологію як розділ мовознавства. Класифікації фразеологічних одиниць.
29. Джерела української літературної фразеології. Розвиток української фразеології.
30. Лексикологія як розділ мовознавства. Словник, будова словника.
31. Типи словників.
32. Словотвір як розділ мовознавства.
33. Морфема як мінімальна структурна одиниця слова. Кореневі й афіксальні морфеми.
34. Словотворчі засоби української мови.
35. Поняття про похідну й непохідну основи. Твірна основа слова.
36. Способи словотворення в українській мові (загальна характеристика). Морфологічні способи словотворення.
37. Способи словотворення, їх загальна характеристика. Неморфологічні способи словотворення.
38. Морфологія та синтаксис як розділи граматики. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія.
39. Частини мови та принципи їх виділення в українській мові. Повнозначні /самостійні/ та неповнозначні /службові/ частини мови. Вигуки як окремий розряд слів.
40. Іменник як частина мови: лексичне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.
41. Лексико-граматичні розряди іменників: власні, загальні назви; назви істот і неістот; іменники з конкретним та абстрактним значенням.
42. Лексико-граматичні розряди іменників: збірні іменники, іменники з речовинним значенням, одиничні іменники.
43. Граматичні категорії іменника. Категорія роду іменника, її морфологічне, лексичне та синтаксичне вираження. Іменники спільного роду.
44. Категорія числа, її значення та граматичне вираження.
45. Категорія відмінка іменника. Відмінкова система сучасної української мови.
46. Поділ іменників на відміни. Іменники, що знаходяться поза відмінами. Відмінювання іменників першої і другої відмін.
47. Відмінювання іменників третьої відмін. Відмінювання іменників четвертої відмін.
48. Невідмінювані іменники. Відмінювання іменників, які мають тільки форму множини. Відмінювання іменників прикметникової форми.
49. Субстантивація.

- 50.Значення прикметника як частини мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксичні функції.
- 51.Семантичні розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні прикметники. Перехід прикметників з розряду в розряд.
- 52.Якісні прикметники, їх ознаки. Ступені порівняння якісних прикметників. Якісні прикметники, які не утворюють ступенів порівняння.
- 53.Відносні прикметники. Присвійні прикметники.
- 54.Відмінювання прикметників. Прикметники твердої і м'якої групи. Відмінювання прикметників на -ЛИЦІЙ.
- 55.Числівник як частина мови. Розмежування числівників та інших слів із значенням кількості. Морфологічні ознаки і синтаксична роль числівника.
- 56.Розряди числівників за значенням і будовою. Граматичні ознаки кількісних і порядкових числівників.
- 57.Відмінювання кількісних числівників. Відмінювання порядкових числівників.
- 58.Семантична, морфологічна і синтаксична своєрідність займенника. Групи займенників за співвідношенням з іншими частинами мови.
- 59.Розряди займенників за значенням.
- 60.Граматичні категорії та відмінювання займенників. Проніміналізація.
- 61.Дієслово як частина мови. Морфологічні ознаки дієслова, його синтаксична роль.
- 62.Дієвідмінювані, відмінювані і незмінні форми дієслова. Неозначена форма /інфінітив/ як початкова форма дієслова.
- 63.Категорія виду дієслова. Видові пари дієслів. Способи творення видових пар. Дієслова, що не утворюють видових пар.
- 64.Категорія перехідності-неперехідності дієслова.
- 65.Категорія стану дієслова. Категорія особи дієслова. Безособові дієслова.
- 66.Категорія способу дієслова. Основні значення дійсного, умовного та наказового способу.
- 67.Категорія часу дієслова. Морфологічне вираження часових форм.
- 68.Особові форми теперішнього часу.
- 69.Дієвідмінювання: перша та друга дієвідміна дієслів. Особливості дієвідмінювання дієслів.
- 70.Особові форми майбутнього часу.
- 71.Категорія роду дієслова. Родові форми минулого часу.
- 72.Родові й числові форми умовного способу дієслів. Наказовий спосіб дієслів та його граматичні форми.
- 73.Дієприкметник як дієслівна форма. Активні та пасивні дієприкметники, їх творення та вживання. Відмінювання дієприкметників. Перехід дієприкметників у прикметники та іменники.
- 74.Безособові форми на -НО. -ТО. Їх походження та вживання.
- 75.Дієприслівник як дієслівна форма. Ознаки дієслова та прислівника у дієприслівниках. Дієприслівники доконаного і недоконаного виду, їх творення та вживання. Перехід дієприслівників у прислівники.
- 76.Значення, морфологічні ознаки і синтаксичні функції прислівника. Розряди прислівників за значенням.
- 77.Творення прислівників. Перехід прислівників у службові слова.
- 78.Правопис прислівників.

- 79.Службові слова, їх загальна характеристика та особливості. Прийменник. Поділ прийменників на групи за походженням. Морфологічний склад прийменників.
- 80.Уживання прийменників з формами непрямих відмінків. Основні смислові, відтінки, які вносять прийменники у сполученні з відмінковими формами іменників.
- 81.Сполучник як частина мови. Типи сполучників за морфологічним складом та вживанням.
- 82.Сполучники сурядності та підрядності, їх різновиди. Правопис сполучників.
- 83.Сполучні слова. Відмінності між сполучниками і сполучними словами.
- 84.Значення часток. Функції часток. Класифікація часток. Фразові, словотворчі, формотворчі частки.
- 85.Правопис часток. Правопис НЕ з різними частинами мови.
- 86.Специфіка вигука як частини мови. Класифікація вигуків за походженням та значенням. Звуконаслідувальні слова.
- 87.Просте двоскладне речення.
- 88.Дати визначення головним й другорядним членам речення, пояснити способи їх вираження.
- 89.Типи односкладних речень.
- 90.Просте ускладнене речення. Пояснити засоби ускладнення простого речення.
- 91.Складне речення. Охарактеризувати засоби зв'язку частин складного речення. Описати типи складних речень.
- 92.Складносурядні речення. Пояснити пунктуацію в них. Навести приклади речень.
- 93.Складнопідрядні речення, пояснити їх структурні особливості. Описати принципи структурно-семантичної класифікації складнопідрядних речень.
- 94.Охарактеризувати безсполучникові складні речення, пояснити їх відмінність від сполучникових. Визначити роль інтонації в оформленні безсполучникових складних речень. Пояснити пунктуацію.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний процес із дисципліни «Сучасна українська літературна мова» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчальнометодичною літературою.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Загнітко А. П., Соколова С. О. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія. Київ, 2017. 752 с.
2. Козачук Г. О. Українська мова : Практикум: Навч. посіб. 2-г е вид. , переробл . і допов. Київ, 2008. 414 с.
- 3.Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. Київ, 2010. 328 с.
- 4.Сучасна українська літературна мова: Навчальний посібник / За ред. С. О. Карамана. Київ, 2011.
- 5.Український правопис 2019 року. Режим доступу <https://2019.pravopys.net/>
- 6.Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: Підручник. Київ, 2004. 408 с.

Додаткова література

- 1.Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Київ, 2004. 398 с.

2. Горпинич В. О. Морфологія української мови: підручник. Київ, 2004. 336 с.
3. Дудик П. С., Прокопчук Л. В. Синтаксис української мови: підручник. Київ, 2010. 384 с.
4. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис : курс лекцій / уклад. О.В. Дуденко. Умань, 2014. 115 с.
5. Сучасна українська літературна мова: підручник / За ред. А. П. Грищенка. Київ, 2002.
6. Сучасна українська літературна мова: підручник / За ред. М. Я. Плющ. Київ, 2009.
7. Бевзенко С.П., Литвин Л.П., Семеренко Г.В. Сучасна українська мова. Синтаксис : навч. посіб. Київ, 2005. 270 с.
8. Грищенко Т. Б. Українська мова та культура мовлення. Київ, 2005. 533 с.
9. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. 368 с.
10. Українська мова: Енциклопедія. Київ, 2004. 824 с.
11. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова. Івано-Франківськ, 2009. 328 с.

Словники

1. Головащук І. С. Складні випадки наголошення. Словник-довідник. Київ, 2001.
2. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. Київ, 2004.
3. Колібіба Л., Фурса В. Словник дієслівного керування. Київ, 2017. 656 с.
4. Словник української мови: У 11 т. Київ, 1971 – 1981.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь, 2005.
6. Український орфографічний словник: Близько 165 тис. слів. За ред. В. М. Русанівського. Київ, 2006.

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Модульне середовище.
Режим доступу: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=7205>.
2. Електронна бібліотека університету.
Режим доступу: http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/plage_lib.php.
3. Репозитарій ХНУ. Режим доступу: <https://library.khmnu.edu.ua/#>.